

СПОМЕНА ЗА ДИМИТЪР ТОДОРОВ – ЖАРАВА ОСНОВАТЕЛ НА
СТУДИЯТА ЗА МУЛТИПЛИКАЦИОННИ ФИЛМИ В БОЛГАРИЯ

Живка Енчева

Миска Енчева
спомени да
си отплати думата
на 2-и п. Тодор

Един ден през 1948 г., беше малко преди края на лятото. Не си спомням точно деня, бях потърсена от пратеник на димитър Тодоров Жарава и поканена от негово име да участвам, като художник – мултипликатор в изграждането на студия за мултипликационни филми. Аз тогава бях много млада и останах доста учудена, че един такъв човек, когото аз знаех като известен илюстратор се е спрял на мене, още повече че не се познавахме. Аз бях завършила наскоро академия, само преди четири години и започвах първите си стъпки в областта на изкуството. Съгласих се да се явя на срещата и разбера точно какво се иска от мене, още повече че винаги съм се интересувала от този род филми и не пропусках да ги гледам на големия екран.

Когато видях димитър Тодоров на срещата, направи ми впечатление на човек влюбен в работата си, с голямо, широко сърце, изпълнено с много доброта и ентусиазъм, готов да запали всеки със своите идеи и творчески плам. Това впечатление си остана в мене за цял живот. Той никога не ме разочарова в нищо. Никой никога не чу от него груба дума, дори и в най-тежките, напрегнати работни нервни дни, а такива имаше твърде много.

В този първи ден на нашата среща бяхме много малко хора. Освен мене, дойдоха още Бойка мавродинова, Здрава Прахова – също художнички, Никола Георгиев, които остана като организатор и домакин на студията, димитър Хаджиев – оператор и Юруков, който се интересуваше от техническата част на работата. Мястото където бе срещата ни, беше една сграда полуразрушена от бомбардировките на ул. Лега. Изкачихме се по едни също така порутени каменни стъпала, за да се озовеме в една стая с попукани стени и таван с размери около 4-5 метра. Това беше нашето работно студио около една година. Тук

мнение и препоръки в които нашият режисьор с удоволствие се вслушваше. Никой не броеше работните часове през които увлечени и забравени в работа живеехме в творческа треска. Всеки гледаше да постигне нещо. Сами съдете такова увлечение можеше да има само при едно вдъхновено, изпълнено с любов ръководство. Този мил човек с винаги усмихнато лице, ни гледаше с добри очи на баща, той бе доста по-възрастен от нас и ни вдъхновяваше с всяка своя похвала. А работата бе къртовски трудна. Изискваше се много търпение и внимание, за да се постигне нещо, което на екрана ще премине за секунди – плод на много часове и дни работа. През цялото това време Д.Т. отделяше от скъпото си време за да тича да урежда, да изисква от шефовете сграда за работа. Тук започна паралелно с рисувания филм и куклен такъв. Бийка Мавродинава беше тази, която започна да се занимава с кукленото филмче заедно с Юруков.

В нова сграда влязохме едва през есента на 1949 г. Едно тава нско помещение на улица Раковска бе пригодено за студио, две малки стаички и две по-голями помещения с една баня с вана и стая за оператора бе всичко. Нямаше по-щастливи хора от нас когато се нанесохме и заработихме там. Таванчето ни се стори като рай, чисто ново светло. Сега наистина се почувствувахме като пълноценни хора. Тук дойдоха да работят още хора, две жени една млада и една по-възрастна, Елза и Панева, които изпълняваха работата на така наречените попълвачи – те не бяха художници. Включи се и работата и художничката Милка Начева – тя бе декоратора. Покъсно постъпи Радка Бъчварова. Трябва да отбележа и още един въпрос – Плаките върху които трябваше да се копират нашите рисунки. Те трябваше да бъдат от целулоид, прозрачни, обаче такива не можеха да се намерят. Доставиха ни филмови плаки, за рентгенови снимки, повредени и не можеха да бъдат използвани по предназначение. Тук започнаха нови трудности защото трябваше да се свали емулзията без да се повреди прозрачността на целуоида. Включихме се всички в почистването което ни отне много работни дни ~~много~~, киснени във ваната, търкане с парцали и четки, не може да се опише с никакви думи, но все пак успяхме.

Аз работих две години в студиото. Работих по филма "От ума си тегли" и филма "Вълк и агне". Напуснах студиото защото ми се повредиха очите наложи се да сложа учила и се безпокоях че може да пострадам повече.

След около четири години се върна от Съв. съюз Тодор динов които бе специално изпратен там да специализира за мултипликационните филми и тогава настъпиха много промени.

Д-Т. Ж. си подаде обиден оставката отидоха си и други от първите които положиха основите на студията също обидени но за това могат да разкажат тези които бяха тогава там и които знаят всичко като свидетели.

Аз мога само да съжалявам че добрият човек си отиде обиден и огорчен след толкова положен труд, а други доидоха на готово.